

UPLATŇOVÁNÍ OUTSOURCINGU Z HLEDISKA DRUHU EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ V ČESKÝCH MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNICÍCH

Petra Rydvalová

Úvod

Cílem článku je presentace dat získaných z průzkumu uplatňování principů outsourcingu v českých malých a středních podnicích. V rámci statistického rozboru odpovědí průzkumu je obsah článku zaměřen především na otázku druhu ekonomických činností a produkce malých a středních podniků ve vazbě na využívání subdavatelských služeb. Důvodem je změna systému klasifikace ekonomických činností EU, platné v ČR bez výjimek či souběhu se starší metodou, od 1. 1. 2009.

Systém odvětvové klasifikace ekonomických činností pod akronymem OKEČ byl v České republice zaveden v roce 1994. Důvodem pro kódové vyjádření ekonomických činností je jejich hierarchické rozřídění, které je dále možné využít pro analytické zpracování dat ekonomických subjektů dle jednotlivých činností, příkladem využití je sestavování účtů státu. Vznik klasifikace ekonomické činnosti OKEČ byl pak především podnícen informační povinností k OSN a MMF. Na základě Sdělení Českého statistického úřadu ze dne 18. září 2007 o zavedení Klasifikace ekonomických činností (dále jen CZ-NACE) byla tímto nahrazena původní Odvětvová klasifikace ekonomických činností (dále jen OKEČ), která byla vydaná sdělením Českého statistického úřadu ze dne 18. prosince 2003 č. 486/2003 Sb. a aktualizovaná sdělením č. 311/2005 Sb. Všechny platné statistické klasifikace, tedy i OKEČ (do 31. 12. 2008) a CZ-NACE, jsou závazné jak pro orgány vykonávající státní statistickou službu, tak pro zpravodajské jednotky, které poskytují údaje pro statistická zjišťování prováděná státní statistickou službou [5].

Jak je uvedeno na webových stránkách Českého statistického úřadu byla nová klasifikace CZ-NACE vypracována podle mezinárodní statistické klasifikace ekonomických činností, a to v souladu

s nařízením Evropského parlamentu a Rady ES z roku 2006. Důvodem byla tzv. „Revize 2“ původní klasifikace ekonomických činností. Nová klasifikace CZ-NACE v návaznosti na zmíněnou revizi tak dle ČSÚ více zohledňuje technologický rozvoj a strukturální změny hospodářství a je lépe srovnatelná s jinými mezinárodními klasifikacemi.

Jak ovlivní uvedená změna běžný život podnikatele? Sledování kódů CZ-NACE je nutné např. při podávání žádosti o podporu v podnikání ve vybraných dotačních titulech. Protože některé výzvy pro podporu podnikání jsou určeny jen určitým druhům ekonomických činností, které jsou v rámci konkrétního programu podporovány. Najít odpověď na to, zda změna systému klasifikace ekonomických činností a produkce z OKEČ na CZ-NACE ovlivní také analýzu a prezentaci statistických dat je dílčím cílem tohoto článku. Změny v kategorizaci ekonomických činností jsou v článku předloženy na výstupech průzkumu, který byl proveden v rámci výzkumného projektu Hospodářské fakulty Technické univerzity v Liberci reg. Č. WD-30-07-1 „Inovační přístup k řešení regionálních disparit na úrovni regionů“, jehož zadavatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj.

1. Charakteristika systému klasifikací ekonomických činností a produkce

Podstatou kapitoly je shrnout účel systému ekonomických činností v historickém kontextu jeho vývoje. Činnost ekonomických subjektů lze chápat jako kombinaci výrobních faktorů (práce, půda, kapitál, ale i technologie, informace, suroviny, výrobky, služby, ...), která následně vede k vytvoření konkrétního výstupu. Předmět ekonomických činností subjektů je pak posuzován na základě vnitřních ekonomických souvislostí [2]. Rámec pro statistická data o činnostech ekono-

mických subjektů ať již z pohledu aktivit ve výrobě, zaměstnanosti, atd. poskytuje systém klasifikace NACE. Přičemž její používání je povinné pro všechny členské státy Evropské unie. Vzhledem k tomu, že je klasifikace NACE součástí mezinárodního systému statistických klasifikací, lze takto tříděná data srovnávat na světové úrovni [1].

NACE je akronymem Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes v překladu statistická klasifikace ekonomických činností používaná v rámci Evropského společenství, a to od roku 1970.

Pro možnost zařazení činnosti do systému NACE ji lze charakterizovat jako jeden výrobní postup (tkaní, nebo předení...), nebo jako ucelenou sérii jednotlivých činností v rámci jedné statistické jednotky. Pak je za ekonomickou činnost považován celý výrobní postup, tedy ucelená série jednotlivých činností (příkladem může být výrobní proces automobilů). Smyslem NACE však není charakterizovat typy statistických jednotek dle činností. Jednotka tak může realizovat několik ekonomických činností. Při kategorizaci nehraje roli vlastnictví statistické jednotky (vlastnictví neovlivňuje ekonomickou činnost). Rovněž jsou ekonomické činnosti v systému NACE nezávislé i na způsobu výroby (ruční, mechanizované, automatizované).

Jak uvádí Metodická příručka ČSÚ [1, s. 10] byly definovány různé typy statistických jednotek, které jsou popsány v Nařízení Rady o statistických jednotkách č.696/93 pro sledování a analýzu podnikové sféry v zemích EU. Jedná se o následující typy:

- skupina podniků (více činností, více pracovišť);
- podnik (více činností, více pracovišť);
- činnostní jednotka (jediná činnost, více pracovišť);
- místní jednotka (více činností, jediné pracoviště);
- místní činnostní jednotka (jediná činnost, jediné pracoviště);
- institucionální jednotka (více činností, více pracovišť);
- jednotka s homogenní výrobou (jediná činnost, více pracovišť);
- místní jednotka s homogenní výrobou (jediná činnost, jediné pracoviště).

Historii vývoje klasifikace činností lze datovat rokem 1961 vznikem klasifikace NICE (klasifikace

odvětví v Evropských společenstvích), členěním odvětví na základě setřídění dle třímístných kódů. Jednalo se však o obsáhlé oddíly popisující pouze odvětví těžebního, zpracovatelského průmyslu, energetiky a stavebnictví, které byly následně v roce 1963 ještě podrobněji rozčleněny. V roce 1965 byla vytvořena samostatná klasifikace obchodních činností NCE. Tu v roce 1967 následovala klasifikace služeb a zemědělství. Ke sjednocení všech odvětví pod jeden evropským systém klasifikace došlo v roce 1970 vznikem NACE. V této první verzi klasifikace byla základním problémem skutečnost, že nebyla právně ošetřena v rámci Společenství. Docházelo k tomu, že byla statistická data nejprve setříděna dle národních klasifikací a až následně byly údaje převedeny do kategorizace NACE. V důsledku toho byla data často nesrovnatelná a zavádějící. Na základě těchto zjištění byla klasifikace NACE dvakrát (Rev. 1 a Rev. 1.1) za sebou revidována (rok 1990 a 2002) v souladu s Mezinárodní standardní klasifikací všech ekonomických činností (ISIC). Současně se však již prováděly přípravy pro razantnější změny, které vstoupily v platnost v prosinci roku 2006. Důvodem byly změny ve struktuře hospodářství i jednotlivých organizací a vznik nových ekonomických činností díky technologickému a technickému vývoji. Obecně byla stanovena povinnost všech členských států EU používat revidovanou klasifikaci činností NACE (Re. 2) od 1. ledna 2008, přičemž jednotlivé členské státy si mohou zavést národní klasifikace vycházející však z NACE (Rev. 2).

Základní změny provedené v NACE Rev. 2 oproti systému NACE Rev. 1.1 (kompatibilní s českou verzí OKEČ) je uvedena v tab. 1. Došlo ke sloučení některých kategorií podobného typu (např. původní A, B v jednu) a naopak rozdělení neslučitelných (původní E, I, K, O), či vzniku zcela nové sekce (jakou je J - Informační a komunikační činnosti). Ke změnám došlo nejen na úrovni sekcí, ale i těch následných úrovních členění. Např. v nově očíslované sekci Zpracovatelského průmyslu „C“ vznikly oddíly nové, vybrané byly pak např. i přesunuty pod jiné sekce. Některé sekce doznaly změny i z pohledu způsobu nazírání na danou činnost příkladem je sekce F - Stavebnictví, jehož původní struktura byla založena na procesu výstavby a nově vzniklé tři oddíly charakterizují spíše účel a typ stavby.

Z důvodu velkého množství změn kategorizace OKEČ na CZ-NACE a potřeby informovanosti je

Tab. 1: Základní rozdíly mezi NACE Rev. 1.1 a NACE Rev. 2

NACE Rev. 1.1	NACE Rev. 2.
A – Zemědělství, myslivost a lesnictví B – Rybolov a chov ryb	A – Zemědělství, lesnictví a rybářství
C – Těžba nerostných surovin	B – Těžba a dobývání
D – Zpracovatelský průmysl	C – Zpracovatelský průmysl
E – Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu E – Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi.
F – Stavebnictví	F – Stavebnictví
G – Obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel
I – Doprava, skladování a spoje	H – Doprava a skladování J – Informační a komunikační činnosti
H – Ubytování a stravování	I – ubytování, stravování a pohostinství
J – Finanční zprostředkování	K – Peněžnictví a pojištnictví
K – Činnosti v oblasti nemovitosti a pronájmu; Podnikatelské činnosti	L – Činnosti v oblasti nemovitosti M – Profesní, vědecké a technické činnosti N – Administrativní a podpůrné činnosti
L – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení
M – Vzdělávání	P – Vzdělávání
N – Zdravotnictví	Q – Zdravotní a sociální péče
O – Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti S – Ostatní činnosti
P – Činnosti domácností	T – Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; Činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu
Q – Exteritoriální organizace a instituce	U – Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů

Zdroj: ČSÚ, NACE REV. 2 Metodická příručka ČSÚ, 2007

na webových stránkách ČSÚ dostupná nejen podrobná metodika převodu, ale rovněž převodník, a to buď jako dokument Microsoft Word či Microsoft Excel. Převodník je tak nástrojem usnadňujícím podnikatelům rychlejší orientaci v uskutečněných změnách.

Vztah mezi NACE Rev. 2 s jinými klasifikacemi ekonomických činností lze nalézt on-line na serveru RAMON, více viz <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon>. V zásadě lze konstatovat, že NACE je klasifikace odvozená od Mezinárodní standardní klasifikace všech ekonomických činností (ISIC).

2. NACE (REV.2) - metodika, základní pravidla

Struktura systému NACE je hierarchická, kdy první úroveň (tzv. sekce) je označována alfabetic-kým kódem, při zařazování činností je nejdůležitější obecná charakteristika zboží a služeb a nároky potenciálních uživatelů statistických dat. Druhá úroveň (tzv. oddíly) je označena dvojčíslným čísel-ným kódem, na třetí úrovni (tzv. skupiny) se jedná o tříčíslný číselný kód. Při zařazování ekonomických činností do oddílů a skupin se bere v úvahu:

- povaha vyráběného zboží či poskytovaných služeb (fyzická povaha, stupeň zpracování, potřeby nutné k výrobě);
- účel zboží či poskytovaných služeb;
- vstupy a způsob výroby (tato charakteristika se nejčastěji používá při výrobě zboží složitými postupy).

Na čtvrté úrovni kategorizace ekonomických činností je označení tzv. třídy čtyřmístným číselným kódem. Více viz metodika ČSÚ. Některé státy mají kvůli nárokům své národní verze rozšířenou klasifikaci činností NACE ještě o pátou úroveň.

Této metodiky bylo využito i při převodu klasifikací ekonomických činností OKEČ na CZ - NACE v rámci v úvodu uvedeného průzkumu, viz kapitola čtvrtá.

2.1 Hlavní, vedlejší a doplňkové ekonomické činnosti

Jak bylo uvedeno ve druhé kapitole, jednotka může realizovat několik ekonomických činností. Pro možnost statistického hodnocení výstupů jednotlivých jednotek (ekonomických subjektů) jsou proto činnosti dále členěny na hlavní, vedlejší a doplňkové. Dále jsou uvedeny definice jednotlivých činností dle metodické příručky ČSÚ.

Cit. [1, s. 9]:

„Hlavní ekonomická činnost jednotky je činnost, která se podílí největší měrou na tvorbě přidané hodnoty jednotky.“

„Vedlejší ekonomická činnost je jakákoli jiná činnost, jejímiž výstupy jsou zboží nebo služby, vhodné pro poskytnutí třetí straně.“

„...činnosti mohou být dále vykonávány s podporou mnoha doplňkových činností, jako je např. účetnictví, doprava, skladování, nákup, propagace výrobků, opravy a údržba.“ Činnosti doplňkové v podstatě poskytují služby pro vykonávání hlavní a vedlejších ekonomických činností jednotky a v tomto případě nejsou o konkrétní jednotce klasifikovány dle kategorií NACE. Doplňkovou činnost lze charakterizovat tak, že:

- pouze pomáhá (netvoří přidanou hodnotu jednotky);
- vstupy jsou započtené k nákladům jednotky;
- výstupy nejsou konečným výrobkem, ani jeho součástí a
- podobné jednotky je používají ve srovnatelné míře.

2.2 Pravidla pro zařídování činností a jednotek

Každá jednotka je specifikována svou hlavní ekonomickou činností, které byl přiřazen jeden kód NACE. Jak bylo uvedeno (kap. 3.1) je identifikace hlavní ekonomické činnosti provedena dle výše přidané hodnoty, která se tak stává základním klíčem pro zařídění jednotky dle klasifikace činností. Přičemž hrubou přidanou hodnotou definovalo ČSÚ jako rozdíl mezi celkovou produkcí a mezi spotřebou (výrobní). Pro určení hlavní ekonomické činnosti je tedy potřeba znát podíl všech činností jednotky na přidané hodnotě. V případě, že to nelze jsou určeny zástupné ukazatele založené na výstupech (např. hodnota obrátu produktů náležejících daným činnostem) či vstupech produkce jednotky (např. počet zaměstnanců na daných činnostech, počet odpracovaných hodin, mzdy či platy či příjmy samo-zaměstnavatelů), záleží však na náročnosti procesu jednotky. V případě jednotek provozujících obchod je vhodnější jako zástupný ukazatel použít hrubý zisk.

V situaci, kdy jednotka provádí více činností z více než dvou tříd NACE a žádná z nich nevytváří více než 50% podíl na přidané hodnotě, použije se pro jejich zařazení do klasifikace NACE tzv. metody top-down. Podstatou této metody je hierarchické zařídění (dle podílu na přidané hodnotě) až do nejnižší úrovně klasifikace NACE a určení následného souhrnu přidané hodnoty všech činností v rámci jednotlivých sekcí, oddílů, skupin a třídy.

Specifické případy zařídění - subdodavatelské činnosti (outsourcing)

S ohledem na zaměření průzkumu uvedeného ve čtvrté kapitole je dále rozebrán vliv outsourcingu služeb na zařídění dané služby do klasifikace NACE. V rámci smluvního vztahu subdodavatelské činnosti vystupují zadavatel (tzv. komitent) požadující dlouhodobě vykonávání konkrétní činnosti pro výrobní proces své jednotky a dodavatel, jako jednotka vykonávající konkrétní požadovanou činnost na základě smlouvy či dohody. Poskytování outsourcingu (subdodavatelství) je tak smluvním závazkem, v rámci kterého lze zprostředkovat část výrobního procesu, celý výrobní proces, stavební činnosti, služby doplňkových činností jednotky.

Hlavní a vedlejší činnosti **dodavatele** služeb jsou zařídovány v NACE dle toho jaké služby vykonávají, např. dodávají-li služby v oblasti účetnictví jedná se o NACE ve třídě 69.20 - účetnické a auditorské činnosti, apod.

V sekci C - Zpracovatelského průmyslu je otázka zařídění činností **zadavatele** do NACE závislá na vlastnictví vstupů a tedy následně výstupů dané činnosti. Principem outsourcingu je, že zadavatel poskytuje dodavateli v rámci smluvního vztahu technické zadání, požadavky provedení práce. Když zadavatel outsourcuje pouze část výrobního procesu je klasifikován ve výrobě. Jestliže zadavatel outsourcuje kompletně celý proces výroby, je v rámci NACE klasifikován ve výrobě **jedině**, když vlastní surový materiál, či polotovary na vstupu a je tudíž i vlastníkem konečného produktu na výstupu. V opačném případě jsou zadavatelé zařídění dle principu přidané hodnoty např. do sekce G - Velkoobchod a maloobchod nebo dalších (např. sekce M, N, R, S, U). Při poskytování služeb pracovních agentur je zařídění zadavatele dále závislé na délce smluvního vztahu. V sekci F - Stavebnictví je z důvodu zodpovědnosti zadavatele za provedení stavby, zařazen bez ohledu na to, jakou část činností outsourcuje, jako by vykonával celou činnost sám. V ostatních sekcích se při zařazování činností zadavatele a dodavatele postupuje dle příkladu zpracovatelského průmyslu. [1, s. 16]

3. Průzkum využívání outsourcingu v českých malých a středních podnicích

Změna klasifikace OKEČ na CZ-NACE je dále předložena na statistickém rozboru a vyhodnocení průzkumu využívání principů outsourcingu

v českých malých a středních podnicích. Nejprve je charakterizován vlastní průzkum, jeho metodika, účel a základní výstupy, následně jsou specifikovány změny, které nastaly revizí klasifikace ekonomických činností.

3.1 Metodika průzkumu

Cílem primárního průzkumu bylo zjištění celkové spokojenosti s využíváním principů outsourcingu v malých a středních podnicích ČR na přelomu roku 2007 a 2008, dále pak důvodů jejich využívání či nevyužívání. Předpokladem bylo, že realizace činností podnikatelského procesu formou outsourcingu bude využívána u všech podniků bez rozdílu v jejich velikosti, tedy jak u drobných, malých tak i středních. Malé a střední podniky byly charakterizovány dle definice EU, viz [3]. Dílčím cílem výzkumu bylo zjistit využívání projektového řízení pro zavádění outsourcingu do podnikatelského procesu.

Na základě takto definovaného cíle byla při přípravě průzkumu věnována zvláštní pozornost struktuře a konstrukci dotazníku, volbě a formulování otázek a v neposlední řadě rovněž vhodnému škálování, usnadňujícímu vyplňování dotazníku. Dotazník byl koncipován jako anonymní, přesto cca dvě třetiny respondentů uvedlo svou identifikaci.

Výběr zkoumaného vzorku

Původní soubor získaný z databáze AIP „Technologický profil České republiky“, (údaje získány v listopadu roku 2007), obsahoval v hodnocení

Tab. 2: Původní soubor z databáze AIP ČR

Rozdělení organizací dle počtu zaměstnanců v databázi AIP ČR	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
0	89	4,44
1-5	281	14,03
6-9	143	7,14
10-19	258	12,88
20-24	81	4,04
25-49	259	12,93
50-99	322	16,08
100-199	446	22,27
200-249	124	6,19
Suma sledovaných prvků	2003	100,00

Zdroj: Technologický profil ČR [online]. Dostupné z: <<http://www.techprofil.cz/find.asp?action=StaffList&SearchForm=MapDefQueries>>.

velikosti firem dle počtu zaměstnanců do 250 celkem 2003 prvků, viz tab. 2.

Technologický profil ČR představuje databázi kontaktů pro spolupráci v inovačním podnikání.

Výzkumný vzorek respondentů pro průzkum byl proveden výběrem každého druhého prvku. Výběrový soubor tak obsahoval 1002 prvků.

Struktura dotazníku

V úvodním dopise doprovázejícím dotazník byla stručně představena podstata průzkumu s upozorněním, že údaje obsažené v dotaznících slouží pro účely výzkumného projektu Ministerstva pro místní rozvoj ČR reg. č. WD-30-07-1 „Inovační přístup k řešení disparit na úrovni regionů“ a k získání podkladů pro inovaci předmětů na Hospodářské fakultě Technické univerzity v Liberci (předměty z oblasti managementu a máleho a středního podnikání).

Úvodní informace v dotazníku byly zaměřeny na charakteristiku respondentů, obsahovaly údaje k identifikaci hlavní činnosti dle OKEČ (s následnou úpravou dle CZ-NACE), sídlo, právní formu podnikání, datum založení ekonomického subjektu.

Vlastní dotazník zahrnoval celkem jedenáct otázek v následující struktuře:

- podle možností variant odpovědí 9 otázek uzavřených a 2 otázky otevřené,
- podle typu otázek:
 - 1 otázka dichotomická alternativní (odpověď ANO/NE, z toho jedna má filtrační charakter a určuje další postup ve vyplňování),
 - 5 otázek konjunktivních (volba více nebo všech z nabízených možností), z toho jedna byla doplněna o hodnocení intenzity,
 - 3 otázky na intenzitu (ordinární stupnice se škálou důležitosti),
 - 2 otázky na specifikaci roku (viz otevřené otázky).

Dotazník byl respondentům rozeslán prostřednictvím pošty. Pro výzkum bylo distribuováno 1002 dotazníků.

3.2 Účel průzkumu

Zdrojem získaných hodnot byl průzkum provedený na území celé České republiky, přičemž zkoumaný vzorek byl omezen charakteristikou,

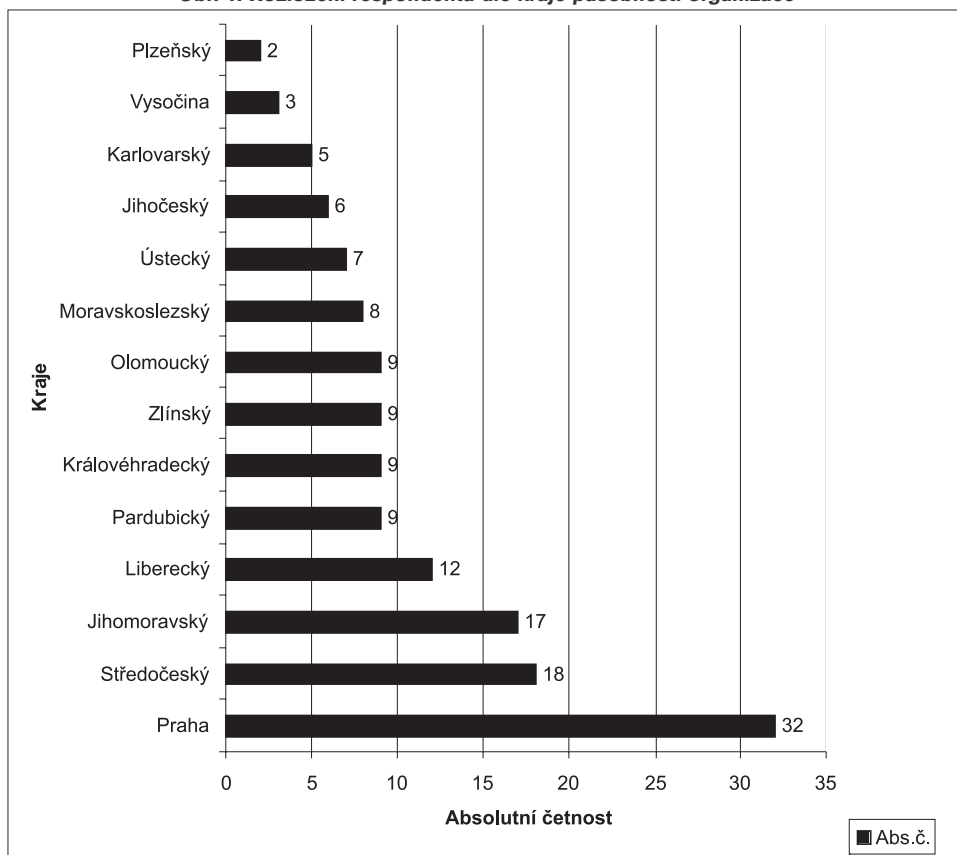
že se jedná o firmu s inovačním profilem zařazenou do databáze AIP ČR v projektu „Techprofil - 2007“. Uvedené „omezení“ vycházelo z předpokladu, že tyto organizace budou mít zájem o nové technologie, techniky, ale i spolupráci s vysokou školou a zapojí se tak do předloženého výzkumu. Průzkumem byly zjištěny primární informace, které byly kumulovány pro studii hodnotící využívání principů outsourcingu v malých a středních podnicích ČR.

3.3 Základní výstupy

Průzkum byl zacílen na organizace, u kterých se dal předpokládat proinovační zájem. Bylo nutné vytvořit seznam vhodných organizací, které budou v rámci průzkumu zaměřené na využívání outsourcingu osloveny. Jednalo se o tzv. kvalitativní průzkum, založený na výpovědích respondentů (zástupců managementu podniků). Celkem bylo rozesláno cca 1002 dotazníků, ale 102 se jich vrátilo jako nedoručitelné, ve skutečnosti bylo tedy rozesláno 900 dotazníků. Navrátilo se 153 vyplněných dotazníků a návratnost tak činila 17 %. Marketingová praxe uznává návratnost dotazníků cca 10 %, kterou zmíněná hodnota 17 % překračuje. Z obdrženého množství počtu dotazníků jich bylo ještě 7 vyloučeno, a to z důvodu buď neúplného nebo chybného vyplnění. Analýza využívání outsourcingu tak proběhla u 146 ekonomických subjektů. Lze konstatovat, že se jedná o výběrový soubor s počtem prvků splňujícím podmínky statistického zobecňování, tedy obsahující více jak 30 prvků v souboru. Největší podíl respondentů byl z kraje hlavní město Praha, viz obr. 1.

Ze 146 respondentů jich 102 již outsourcing „někdy“ využilo či v současné době využívá, 10 respondentů outsourcing sice ještě nikdy nevyužilo, ale do budoucna plánuje jeho zařazení v rámci svého podnikatelského procesu. 34 respondentů pak principů outsourcingu nikdy nevyužilo a ani o této možnosti neuvažuje. V první fázi analýzy byl proveden statistický rozbor odpovědí na jednotlivé otázky. Pro každou otázku byl zpracován výpočet absolutních a relativních četností jednotlivých odpovědí a následně procentní rozdělení jednotlivých odpovědí. Tyto matematické údaje byly následně okomentovány. Četnosti a procentuální rozložení částí v celku (procentní rozčlenění jednotlivých odpovědí pro příslušné otázky) jsou propojeným popisem získaných dat.

Obr. 1: Rozložení respondentů dle kraje působnosti organizace

Zdroj: vlastní průzkum, přelom roku 2007/2008

Při vyhodnocení **hlavní provozované činnosti** dle klasifikace ekonomických činností OKEČ (platné do konce roku 2008) se jako nejčetnější při třídění na jednomístný alfabetycký kód ukázala OKEČ D - Zpracovatelský průmysl, dále pak OKEČ K - Ostatní podnikatelské činnosti (zahrnující právní a účetní činnosti, architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy, výzkum a vývoj, apod. služby). Bylo zjištěno, že pro jednu ekonomickou činnost neexistuje statistické zařazení dle OKEČ. V další fázi analýzy byl proveden převod klasifikace ekonomických činností OKEČ dle kódů nové klasifikace CZ-NACE. Platnost původní klasifikace OKEČ končí 31. 12. 2008, do tohoto data budou ČSÚ podávány údaje souběžně i v nové třídění CZ-NACE. Od 1. 1. 2009 budou veřej-

nosti podávány informace pouze pro kódy dle nové klasifikace CZ-NACE.

Při rozboru dotazníků vyplynulo, že tři nejčetnější oblasti ve využívání outsourcingu jsou podle respondentů následující: **facility management** (sloučení podpůrných procesů služeb týkajících se provozu nemovitostí a infrastruktury organizace), **informační systémy a výroba**. Na tuto otázku odpovídali i ti, kteří teprve vytěsnění některé z komplementárních podnikových činností plánují. I u této skupiny respondentů skončila na prvním místě oblast facility managementu spolu s výrobou, v těsném závěsu za nimi byla oblast informačních systémů, marketing a reklama. Přičemž původním předpokladem bylo, že nejčastější zájem o uplatňování principů outsourcingu bude v oblasti IT/IS, lidských zdrojů, marketingu

a logistiky. Tento předpoklad vycházel z pořadí zaměření témat příspěvků o outsourcingu v českých médiích, viz [4, s. 45].

Vedle oblasti využívání outsourcingových služeb byly respondenti dotazováni rovněž na podíl využití externích služeb v činnostech podniku (poměr interních a externích zaměstnanců). Průměrná organizace rozsahu malého a středního podnikání v ČR využije kapacitně outsourcing (dlouhodobé subdodavatelské služby) pro své podnikatelské činnosti nejvíce v oblasti účetnictví, a to až z 84,38 %. **Lze konstatovat, že většina účetních aktivit je v inovačních MSP v ČR zajišťována externě**, viz obr. 2.

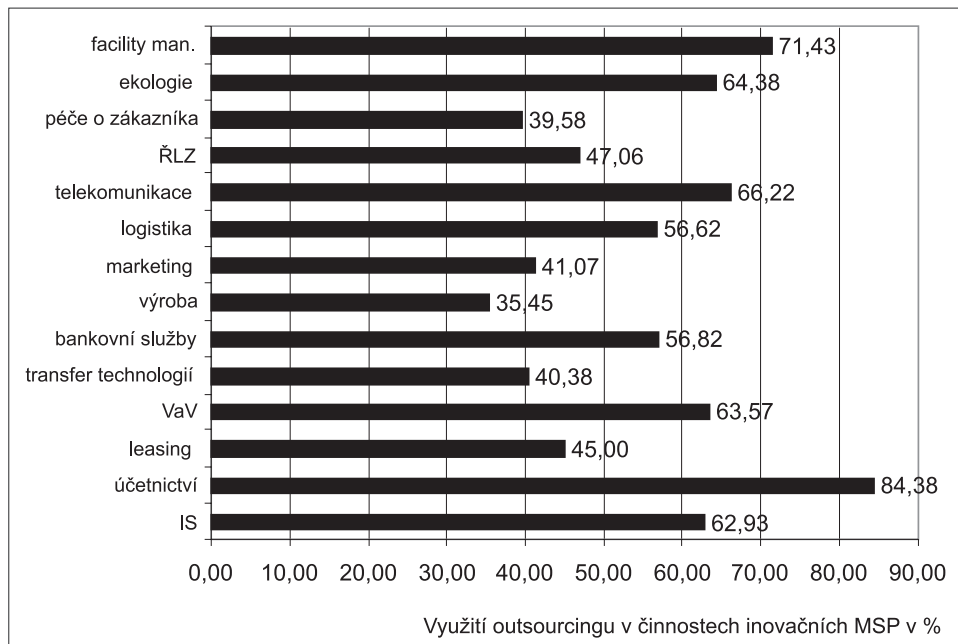
Dále byly zjišťovány důvody, které ekonomické subjekty vedou k realizaci outsourcingu. Na tuto otázku odpovídali shodně jak ti, co mají s outsourcingem zkušenosti, tak ti, co jeho využití teprve zvažují. U obou skupin respondentů došlo v odpovědích ke shodě, neboť na prvních třech místech se v obou případech objevilo **snížení nákladů, soustředění se na „core business“ a zjednodušení manažerské práce**. Při rozdělení důvodů na finanční, organizační, věcné a konkurenční lze vysledovat převahu **důvodů**

věcných v závěsu organizačních, nejméně uváděli respondenti důvody konkurenčního postavení organizace. Obdobné výsledky vyplývají i z dat uvedených organizacemi, které se k uplatňování principů outsourcingu teprve chystají.

Ke třem nejčastěji kladeným požadavkům na dodavatele outsourcingu patří dle pravidla 80/20 metody Paretovy analýzy důvěra na základě reference o kvalitě služeb, cena poskytované služby a zkušenosti poskytovatele, viz obr. 3.

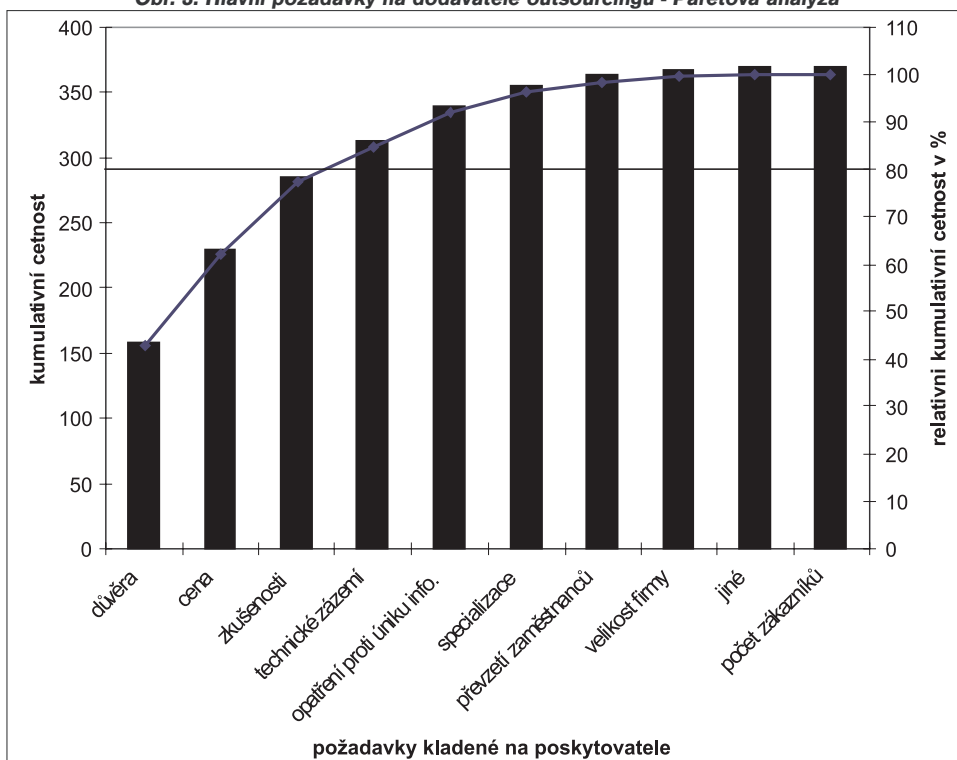
K otázce, zkoumající důvody nerealizace outsourcingu, se vyjadřovali pouze ti, kteří outsourcing nevyužívají a do budoucna o tom ani neuvažují. V tomto případě byly nejčastější dvě odpovědi - **obava ze zvýšení nákladů** (obava z vyšší ceny externích služeb než při interním provozu) a **obava z úniku interních informací**. Respondentům předložené důvody nerealizace outsourcingu byly následně rozděleny na interní a externí selhání, neznalost outsourcingu, neexistence potřeby zavádět outsourcing a jiná specifika. Výrazné postavení v uváděných důvodech nerealizace outsourcingu ve zkoumaných malých a středních organizacích ČR mají **obavy z vlastního (interního) se-**

Obr. 2: Procentní využití outsourcingu v činnostech inovačních firem (%)

Zdroj: vlastní průzkum, přelom roku 2007/2008

Obr. 3: Hlavní požadavky na dodavatele outsourcingu - Paretova analýza

Zdroj: vlastní průzkum, přelom roku 2007/2008

Tab. 3: Ukázka - výšek z převodníku OKEČ na CZ-NACE

Publikační kód	Číselný kód	Název	Publikační kód	Číselný kód	Název	Detail
45.31	4531	Elektroinstalace	43.21	4321	Elektrické instalace	Elektroinstalace v budovách a ostatních stavebních dílech: elektrických vedení (včetně fitinků); telekomunikačních systémů; domovních antén; požární bezpečnostních zařízení; bezpečnostních zařízení proti vloupání; solárních kolektorů pro výrobu elektrické energie
45.31	4531	Elektroinstalace	43.22	4322	Instalace vody, odpadu, plynu, topení a klimatizace	Instalace v budovách nebo v ostat. stavebních dílech: zařízení elektrického vytápění
45.31	4531	Elektroinstalace	43.29	4329	Ostatní stavební instalace	Instalace v budovách nebo v ostat. stavebních dílech: výtahů a eskalátorů; hromosvody (bleskosvody) atd.
45.31	4531	Elektroinstalace	80.20	8020	Činnosti související s provozem bezpečnostních systémů	Instalace elektronických bezpeč. systémů, např. poplašná zařízení proti vloupání, požáru, jestliže je součástí téhož systému monitorování nebo dálkové monitorování

Zdroj: [1] Databáze ČSÚ - zpracování konkrétních dat

lání nejen při průběhu outsourcingového projektu ale i po jeho zařazení do podnikového procesu.

Závěr dotazníku byl věnován otázce využívání **projektového řízení** v průběhu přípravy outsourcingového vztahu s poskytovatelem služby. Bylo zkoumáno, zda respondenti při pří-

pravě outsourcingu činností využívají principy projektového řízení. Zároveň byli respondenti požádáni, aby ohodnotili, do jaké míry se jednotlivými fázemi outsourcingového projektu při jeho realizaci zabývali. U velké části respondentů převládá hodnocení spíše záporného charakteru (ze 61%) tedy, že buď principy

Tab. 4: Zařazení hlavních činností jednotek (respondentů) dle staré (OKEČ) a nové CZ NACE klasifikace

NACE Rev. 1.1 (OKEČ)	četnost	NACE Rev. 2. (CZ-NACE)	četnost
A – Zemědělství, myslivost a lesnictví B – Rybolov a chov ryb	1 0	A – Zemědělství, lesnictví a rybářství	1
C – Těžba nerostných surovin	1	B – Těžba a dobývání	2
D – Zpracovatelský průmysl	84	C – Zpracovatelský průmysl	83
E – Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	2	D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	2
		E – Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi.	2
F – Stavebnictví	3	F – Stavebnictví	2
G – Obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	8	G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	8
I – Doprava, skladování a spoje	1	H – Doprava a skladování	0
		J – Informační a komunikační činnosti	14
H – Ubytování a stravování	0	I – ubytování, stravování a pohostinství	0
J – Finanční zprostředkování	0	K – Peněžnictví a pojištnictví	0
K – Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; Podnikatelské činnosti	39	L – Činnosti v oblasti nemovitostí	1
		M – Profesní, vědecké a technické činnosti	25
		N – Administrativní a podpůrné činnosti	1
L – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0	O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0
M – Vzdělávání	0	P – Vzdělávání	0
N – Zdravotnictví	1	Q – Zdravotní a sociální péče	1
O – Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	5	R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	0
		S – Ostatní činnosti	4
P – Činnosti domácností	0	T – činnosti domácností jako zaměstnavatelů; Činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0
		U – Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0
Q – Exteritoriální organizace a instituce	0	U – Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0
Nezařazeno	1	Nezařazeno	0
SUMA	146	SUMA	146

Zdroj: vlastní zpracování

projektového řízení při přípravě outsourcingu činností „nevyužili“ vůbec nebo se jimi tak řečeno „spíše neřídili“.

provádění vrtů na bázi dlouhodobého subdodavatelského vztahu (outsourcingu), nikoliv pouze provádění zkušebních vrtů.

Tab. 5: Rozpad zkoumaných jednotek dle klasifikace činnosti „K“ původní OKEČ v novém třídění dle CZ-NACE a porovnání se sekci „C“

činnosti dle CZ-NACE	ANO (četnost)	NE (četnost)	NE, NE (četnost)	podíl pro outsourcing (%)
J	8	0	6	57
M	20	1	4	81
C	65	5	13	84

Pozn.:

ANO ... již jsme outsourcing využívali, nebo využíváme

NE ... ne ještě jsme principů outsourcingu nevyužili, ale uvažujeme o tom

NE,NE ... ne ještě jsme principů outsourcingu nevyužili a ani o tom neuvažujeme

Zdroj: vlastní zpracování

3.4 Převod klasifikace činností respondentů z kategorizace OKEČ na CZ-NACE

K převodu bylo použito metodiky viz výše kap. 3, pro zařazení činností ze staré klasifikace OKEČ na novou CZ-NACE bylo využito převodníku ČSÚ, ukázka viz tab. 3. Výsledky převodu hlavních ekonomických činností předloženého průzkumu jsou uvedeny v tab. 4.

Obecně byla v rámci revize z české verze OKEČ - kategorie „O“ přesunuta podstatná část činností zaměřených na zásobování a sanaci vody apod. do sekce CZ-NACE „E“. To se ukázalo i v jednom případě zkoumaného vzorku jednotek předloženého příkladu.

Z původní OKEČ „D“ (37) - Recyklace druhotných surovin byla tato činnost v kategorizaci CZ-NACE přesunuta do sekce „E“, situace nastala rovněž v jednom případě zkoumaného vzorku jednotek předloženého příkladu.

Jedna firma byla po podrobném dohledání charakteristiky hlavní činnosti dle OKEČ původně zařazená pod „F“, s číselným kódem třídy 4531 (Elektroinstalace), po revizi v CZ-NACE je uvedena s kódem třídy 8020 (Instalace bezpečnostních systémů), atd. tedy pod sekci „N“, viz tab. 3.

Jedna hlavní činnost organizace, pro kterou v OKEČ nebylo zařazení vůbec, byla v CZ-NACE zaříděna pod novou třídu do sekce „B“ (Těžba a dobývání). Konkrétně se jednalo o případ

Z původních 39 hlavních činností respondentů v OKEČ „K“ jich bylo 13 přesunuto do sekce CZ-NACE „J“ (informační a komunikační činnosti), v 1 případě do sekce „L“ (činnosti v oblasti nemovitostí) a ve 25 případech do sekce „M“ (profesní, vědecké a technické činnosti).

Lze konstatovat, že nejvíce outsourcingu využívají zkoumané organizace (viz tab. 4) s hlavní ekonomickou činností dle CZ-NACE ze sekce C - Zpracovatelský průmysl, sekce M - Profesní vědecké a technické činnosti a J - Informační a komunikační činnosti. Podobné výsledky vyšly i v případě dělení hlavních ekonomických činností zkoumaného vzorku dle OKEČ, kde se na prvních dvou místech objevily D - Zpracovatelský průmysl a K - Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; Podnikatelské činnosti. Podíl organizací „hlasujících“ tak pro zavádění outsourcingu by v případě zpracovatelského průmyslu byl zhruba stejný cca 85% v obou klasifikacích ekonomických činností (OKEČ i CZ-NACE). V případě stanovení podílu organizací se zájmem o outsourcing původního (méně přesného) členění OKEČ u odvětví „K“ by se však jednalo o **zavádějíci údaj**. Bylo by možné konstatovat, že i zde je vysoký zájem o principy outsourcingu, cca 70%. Při rozpadu činností původní OKEČ na CZ-NACE lze však konstatovat, že u činnosti M - Vědy a výzkumu je outsourcing využíván cca 81% organizací, ale v případě firem zaměřených svou hlavní ekonomickou činností na J - Informační a komunikační činnosti je zájem „pouze“ na 57% úrovni, což může být dáno tím, že tyto firmy jsou většinou v pozici poskytovatele outsourcingu, viz tab. 5.

Shrnutí

Výsledky průzkumu ukázaly, že u drobných a malých podniků se v rámci využívání subdodavatelských služeb jedná převážně o outsourcing v podpůrných činnostech (u kterých se nepředpokládá přímý vliv na zvyšování přidané hodnoty např. účetnictví, základní činnosti informačních systémů), nikoliv tedy v jejich hlavní ekonomické činnosti. U středních podniků se již jedná o externí využívání služeb doplňující primární činnosti z pohledu Porterova generického hodnotového řetězce (výroba, marketing). V rámci stanovení charakteristiky respondentů bylo vyzorováno, že míra využívání principů outsourcingu je odvislá od hospodářského rozvoje a podnikatelské struktury oblasti sídla podniku. Tento jev však může být ovlivněn řadou dalších faktorů a bude podroben dalšímu zkoumání. Dále byl prokázán předpoklad uvedený v metodice ČSÚ, že nové pojetí NACE (Rev. 2) poskytne ucelenější přehled než původní klasifikace, což je patrné na původní kategorii OKEČ „K“ rozpadlé v CZ-NACE do sekcí J, L, M. V konkrétně uvedeném příkladu došlo z původních 39 činností v OKEČ „K“ k přesunu ve 13 případech do nově vzniklé sekce CZ-NACE „J“ (informační a komunikační činnosti), v 1 případě do sekce „L“ (činnosti v oblasti nemovitostí) a ve 25 případech do sekce „M“ (profesní, vědecké a technické činnosti). Lze konstatovat, že takovéto třídění pomůže lépe charakterizovat činnosti a poukazuje i na pozitivní trend rozvoje společnosti v oblasti vědy a výzkumu.

Tento projekt vznikl jako aktivita česko-německé vědeckotechnické spolupráce s oficiální podporou německého spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum v roce 1998. Projekt je podporován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v rámci programu Kontakt (projekt ME 718).

Literatura:

- [1] NACE REV. 2 Metodická příručka ČSÚ [online]. Praha: ČSÚ, 2007. [cit. 2008-07-01]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_\(cz_nace\)/\\$File/metodicka_prirucka_nace_080126.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_(cz_nace)/$File/metodicka_prirucka_nace_080126.pdf)>.
- [2] PASEKOVÁ, M. Mikroekonomické aspekty hospodaření malých a středních podniků. *E+M Ekonomie a Management*, 2005, roč. 8, č. 1, s. 6 - 11. ISSN 1212-3609.

[3] RYDVALOVÁ, P., ŽUKOVÁ, H. Absorpce vládních programů podpor malého a středního podnikání v roce 2003. *E+M Ekonomie a Management*, 2003, roč. 6, č. 3, s. 19 - 25. ISSN 1212-3609.

[4] RYDVALOVÁ, P., RYDVAL, J. *Outsourcing ve firmě*. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2007. ISBN 978-80-251-1807-8.

[5] *Statistické klasifikace* [online]. Praha: ČSÚ, 2007. [cit. 2008-07-01]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/co_je_statisticka_klasifikace>.

Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta
Katedra podnikové ekonomiky
petra.rydvalova@tul.cz

Doručeno redakci: 20. 7. 2008

Recenzováno: 5. 9. 2008

Schváleno k publikování: 3. 10. 2008

ABSTRACT**APPLICATION OUTSOURCING BY THE TYPE OF ECONOMIC ACTIVITY IN THE CZECH SMALL AND MIDDLE-SIZED ENTERPRISES****Petra Rydvalová**

This article presents the data collected within the research frame of practical application principles of the outsourcing in the Czech small and medium-sized enterprises. The survey was compiled with support of Ministry for Regional Development with research project reg. n. WD-30-07-1 „Innovation Approach to the Solution of Disparities on Regional Level“. The aim of this project is: To define measures for decreasing inter-regional disparities and increasing economic efficiency in the sphere of economic development in the Czech Republic. It is expressed as the increasing contribution of a region to GDP or a better standard of living.

Within the research frame among others was the problem of concentration production capability and strategy choice „make or buy“ solved. The basic question is: Is it better to make the process or activity in own business or to buy it from a supplier, and how? Managers of the firms have to made decisions with the interaction of the obviously successful companies' process, local custom, etc. As a result it is possible to use much ways and forms of the business structures from concentration to cooperation. Strategies make or by present possibilities from vertical integration, clusters, joint ventures, partnership sourcing, preferred suppliers, traditional purchasing. The article deal with survey of reasons and experiences with practical application of outsourcing within strategy „make or by“ choice in Czech small and medium-sized enterprises in context new classification of economic activity NACE (Rev. 2.). It was prepared a special questionnaire which was distributed to the 1003 small or medium-sized enterprises of the Czech Republic. The main research questions are: What is outsourcing in context of the small and medium-sized enterprises? What are the critical factors that affect the successful outsourcing projects? The aim of this research was the specification and evaluation of experiences in outsourcing application of the Czech small and medium-sized enterprises.

Key Words: CZ-NACE, NACE - General Industrial Classification of Economic Activities within the European Communities, Small and medium-sized enterprises, Outsourcing, Strategy „make or by“

JEL Classification: L23, L26